

دانشگاه موج چهارم، تعاملات رشته ای و شهرهای خلاق (واکاوی راهبرد بهینه در کشور)

مهیار سجادیان

مدرس دانشگاه آزاد اسلامی - واحد بروجرد

mahyarsajadian@yahoo.com

09127973857

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۹/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۲/۱۸

چکیده

خلاقیت و موج چهارم عصر مجازی در شهرهای آینده جهان نه یک انتخاب بلکه یک اجبار خواهد بود. لذا کشورهای پیشرفته چندی است که علاوه بر پرداختن به مفاهیم این دو موضوع، زمینه های استقرار شهرهای خلاق مبتنی بر موج چهارم عصر مجازی را فراهم و به ابزارهای استقرار شهر موعود فوق الذکر از جمله دانشگاه موج چهارم پرداخته اند. اما در ایران مسئله این است که به ارتباط شهرهای خلاق و دانشگاه موج چهارم به اندازه کافی پرداخته نشده است. بنابراین، این پژوهش به سبب اهمیت موضوع با روشی تحلیلی-کاربردی مبتنی بر استفاده از مدل دلفی در کنار مطالعات کتابخانه ای، اسنادی و اینترنتی به هدف واکاوی راهبرد بهینه در کشور در ارتباط با تعاملات رشته ای دانشگاه موج چهارم و ارتباط آن با شهرهای خلاق فردای کشور به تحقیق پرداخت. جامعه آماری پژوهش شامل اساتید رشته های مهندسی شهرسازی، جغرافیا و برنامه ریزی شهری و فناوری اطلاعات بوده که ۶۴ نفر از مدرسین رشته های فوق الذکر به صورت نمونه انتخاب گردیدند. بر اساس یافته های تحقیق که به صورت نکات راهبردی ارائه گردید، دانشگاه موج چهارم و شهرهای خلاق فردای کشور تاثیر متقابلی بر یکدیگر خواهند داشت که در این چارچوب تاسیس میان رشته ای های متاثر از شرایط شهرهای خلاق و مبتنی بر موج چهارم عصر مجازی از نکات اساسی راهبردی دستیابی به شهرهای خلاق در آینده کشور خواهد بود. در انتها نیز بر اساس یافته های تحقیق، راهکارهایی نیز پیشنهاد گردید.

واژگان کلیدی: دانشگاه موج چهارم، تعاملات رشته ای، شهرهای خلاق، میان رشته ای

مقدمه

برتری اندیشه و تفکر بشر نسبت به حیوانات باعث شده است که آدمی هیچ گاه به امکانات محدود اطراف خود اکتفا نکرده و همواره در صدد پیدا کردن شیوه هایی برای توسعه و تکمیل این امکانات باشد. به همین دلیل در قرون متمادی افراد بسیاری پیوسته تلاش نموده اند تا حیطه توانائی های ذهنی و فکری خود و بالطبع محیط زندگی خود را نیز گسترش دهند (قرخلو و کریم زاده مقدم، ۱۳۸۷، ۲). که در این چارچوب، فناوری اطلاعات و ارتباطات و همچنین شهرهای خلاق قابل طرح است.

تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در جامعه مدرن امروز گسترده و عمیق است (سان و هاوارد، ۱۳۸۷، ۲). و از دیگر سو، دستیابی به خلاقیت و در این قالب شهرهای خلاق به عنوان مهمترین بستر زیست انسانها راهکاری اساسی در گریز از چرخه ناکارآمد مدیریت شهری و تشدید مشکلات شهری و بالعکس است. بنابراین استقرار شهرهای خلاق و الکترونیکی نه یک انتخاب بلکه یک اجبار در آینده خواهد بود. در این ارتباط، شاید لازم به تاکید نباشد که دستیابی به شهرهای خلاق و الکترونیکی مبتنی بر موج چهارم عصر مجازی ریشه در دانشگاهی همراه با رشته های علمی خلاق، مسئله محور و پیشرو دارد. آموزش عالی که همواره از اهمیت فراوانی برخوردار بوده و ارتباط نزدیکی با حیات و پیشرفت جوامع بشری داشته است.

در آغاز هزاره سوم میلادی، دانشگاههای کشورهای صنعتی پیشرفته به ویژگیهایی دست یافته اند که با آنچه به صورت سنتی از دانشگاه درک می شود، متمایز است. این ویژگیها، هم از نظر ساختاری و هم از نظر کارکردی، دانشگاهها را در موقعیتی دشوار و در عین حال پویا قرار داده است (امین بیدختی، ۱۳۹۱، ۱۸۹). بنابراین دانشگاهها در مسیر بقا، توسعه و تعالی خویش، ناگزیر از هماهنگی و سازگاری مستمر با تحولات محیط پیچیده، مبهم و متلاطم پیرامون خویش هستند که این امر جز از طریق مدیریت، برنامه ریزی و تصمیم گیری علمی، پژوهشی محور و مبتنی بر اطلاعات دقیق، به روز و کارآمد و از جمله در طراحی رشته های مسئله محور و کارآمد و تدوین راهبردهای اساسی تعاملات رشته ای در ارتباط و توجه به مسائل روز همچون موج چهارم عصر مجازی و شهرهای خلاق محقق نخواهد گردید. بنابراین با توجه به موارد برشمرده شده، این پژوهش بر آن است تا به ارتباط شهرهای خلاق و تعاملات بین رشته ای دانشگاه موج چهارم به هدف واکاوی راهبرد بهینه در کشور پردازد.

ریچارد فلوریدا اولین کسی است که بحث شهرهای خلاق را مطرح کرد. او اولین کتاب خود را تحت عنوان Creative Class در ۲۰۰۲ میلادی و پس از آن در ۲۰۰۵ میلادی کتاب دیگری را برای تقویت موضوع پیشنهاد کرد. در ۲۰۰۷ میلادی نیز آلن اسکات با استفاده از ادبیاتی که ریچارد فلوریدا مطرح کرده بود، مباحثی را در ارتباط با شهرها و مناطق خلاق مطرح کرده است (رفیعیان، ۱۳۸۹، ۱۲). از کارهای برجسته دیگر می توان به پژوهش های لندری (۲۰۰۸)، کیرچبرگ (۲۰۰۶) و هالن (۲۰۱۰) اشاره نمود.

از جمله پژوهش های صورت گرفته در ایران، در زمینه شهر خلاق، می توان به تحقیقات صورت گرفته توسط رحیمی و همکاران (۱۳۹۲)، ربانی خوراسگانی و همکاران (۱۳۹۰)، کلانتری و همکاران (۱۳۹۱)، قورچی (۱۳۹۱)، سعیدی (۱۳۹۱)، خان سفید (۱۳۹۱)، فروزانی (۱۳۹۱)، شاهپیان و رهگذر (۱۳۹۱)، قره بیگلو (۱۳۹۱)، محمدی و مجیدفر (۱۳۸۹)، جاوید و همکاران (۱۳۹۱)، قادری و همکاران (۱۳۸۴)، حسین پور و همکاران (۱۳۹۲)، غریب و حسین پور (۱۳۹۱)، اکبری مطلق (۱۳۹۲) و مهارتی و جلالی (۱۳۹۱) اشاره نمود که هر یک از جنبه ای و یا جنبه هایی به شهرهای خلاق پرداخته اند. اما بررسی ارتباط شهرهای خلاق و تعاملات بین رشته ای دانشگاه موج چهارم به هدف واکاوی راهبرد بهینه در کشور می تواند بدیع محسوب گردد.

بیان مسئله تحقیق

به عرصه آمدن حوزه های میان رشته ای، حداقل چهار دلالت انتقادی برای علم و آموزش عالی و دانشگاه دارد. نخست اینکه نوعی نشانه شناسی به دست می دهد که حاکی از بحران مرزها در رویکرد سنتی رشته ای به علم است. دوم، ظهور این حوزه های بین رشته ای، در حقیقت پیام می دهد که برنامه های معمول و مرسوم دانشگاهی اعم از آموزشی و پژوهشی دچار بحران کارایی و اثربخشی شده اند. سوم، روال های متعارف برنامه ریزی درسی دانشگاهی را به چالش می کشد و بحران برنامه درسی سنتی را عیان و بیان می کند، چهارم اینکه علامتی برای اعلام بحران ساختاری و نهادی در آموزش عالی است. به بیان دیگر، تکوین حوزه های میان رشته ای علامتی از شکاف میان جهان زندگی با نظام آموزش عالی و نظام دانشگاهی است. در دنیای واقعی، در صنعت و خدمات مورد نیاز جامعه و در عالم حرفه گری و بازار کار، مساله ها و تقاضاهایی نو پدید و پی در پی به وجود می آیند که نمی توان همه آنها را با برنامه های آموزشی و درسی

موجود توضیح داد (فراستخواه، ۱۳۹۰، ۲). و با رشته های سنتی و با ساختارهای شناخته شده گروههای دانشگاهی در جامعه ای که مواجه با موج چهارم عصر مجازی، شرایط و مقتضیات آن و در شهرهای خلاق که هدفش ابتکار در رفع مشکلات چندبعدی و پیچیده کنونی است، رفع و رجوع کرد. در این راستا، با توجه به اهمیت بسیار بالای موضوع، کشورهای پیشرفته، اهتمام ویژه ای بر تاسیس دانشگاهها و رشته های دانشگاهی مبتنی بر موج چهارم عصر مجازی و در این چارچوب طراحی تعاملات بین رشته ای متناسب با اهداف شهرهای خلاق ورزیده اند. اما در کشور ایران، مسئله این است که تاکنون آنچنان که باید به بحث دانشگاه موج چهارم و تعاملات رشته ای در ارتباط با شهرهای خلاق پرداخته نشده است. امر مهمی که باعث بروز مشکلاتی از جمله عدم دستیابی به شهرهای خلاق، عدم تناسب برنامه های آموزشی دانشگاه با نیازهای جامعه، بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی و غیره می گردد.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

خلاقیت در بردارنده تجربه، ابتکار، ظرفیت بازنویسی قواعد، نامتعارف بودن، نگاهی تازه به مسائل انداختن، تصویرسازی بدیع از سناریوهای ممکن در آینده و راه حل های محتمل مسائل، کشف نقاط مشترک از میان نقاط افتراق و تفاوتها و داشتن دیدگاهی انعطاف پذیر نسبت به مسائل می باشد. خلاقیت ابزاری برای پیشینه کردن امکانات در هر شرایط و افزودن ارزش و معنا به نتیجه اقدامهای انسانی در هر زمینه ای است.

فلسفه شهر خلاق آن است که: در هر شهری همیشه ظرفیتی بسیار بیشتر از آنچه ما در وهله اول تصور می کنیم، وجود دارد (سعیدی، ۱۳۸۹، ۵). بنابراین در رویکردهای نوین به شهر، شهر خلاق به عنوان یک روش راهبردی در عرصه تفکر، برنامه ریزی و اجرای طرح های شهری مطرح شده است (خان سفید، ۱۳۹۱، ۹۴). به گونه ای که داشتن شهر خلاق، نهایت آرزوی هر جامعه مدرن است (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۱، ۷۴). زمینه های شهر خلاق، شهر خلاق و مدیریت شهری و البته سازوکارهای استقرار شهر خلاق از مهمترین محورهای مطالعاتی در زمینه شهرهای خلاق در جهان می باشد (Landry, Sterling, 2006) (Cooke, Lazzertti, 2008) (Carta, 2007) (Landry, 2000). فنا وری ها از جمله فناوری اطلاعات و ارتباطات، ابزارهایی هستند که می توانند به عنوان سازوکاری در جهت استقرار شهرهای خلاق با توجه به تجربیات صورت گرفته در جهان محسوب می گردند. امروزه

فناوری اطلاعات مرزها را کنارزده و یک جهان ویژه با امکانات و توانایی های ویژه خلق کرده است؛ به طوری که در هزاره سوم و در آغاز ورود به عصر اطلاعات یکی از مهمترین موضوعات مطرح همه سازمانهای دنیا به کارگیری و استفاده مناسب از این پدیده می باشد. همه سازمانها و شرکتهای اقتصادی و غیر اقتصادی به سودمند بودن و ضرورت استفاده از فناوری اطلاعات آگاهی کامل پیدا کرده اند. همچنین همه مدیران آینده نگر که حساسیت رقابت در بازار جهانی و جهانی بودن را درک کرده اند در تصمیم گیری ها و سرمایه گذاری های خود جایی را هم برای فناوری اطلاعات کنار گذاشته اند و سعی آنها بر این است که از این فناوری در فرآیندهای سازمانی خود استفاده کنند (مقدسی، ۱۳۸۷، ۱۵). این حساسیت تا جایی پیش رفته که حتی استراتژی ها و برنامه ریزی های کوتاه مدت و بلندمدت شهر را برپایه استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات تدوین و پایه ریزی می کنند و مطمئن هستند که این سرمایه گذاری ها در راستای پیشرفت شهر بر محوریت خلاقیت بوده و قدم به قدم به شهر خلاق و در راستای توسعه پایدار شهری نزدیک می گردند. در این ارتباط عصر مجازی نهایت توسعه و پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات در فضای سه بعدی و در محیطی مبتنی بر دانش است. به طور یقین گسترش عصر اطلاعات همراه با فناوری های پیشرفته موجود چهارمین موج تغییر را در آینده نزدیک در جهان به همراه خواهد داشت. بنابراین واکاوی ارتباط شهرهای خلاق و موج چهارم عصر مجازی از جهت بهره گیری از این موج در شهرهای خلاق فردای کشور از نهایت ارتباط برخوردار می باشد.

آموزش عالی و دانشگاهها نیز، بخش مهم و حائز اهمیتی است که دارای حوزه اثرگذاری بسیار وسیعی در دیگر نهادها و بخشهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه است. این نظام با تربیت تخصصی افراد، مدیران و رهبران جامعه و با رشد توانایی ها، نبوغ و پتانسیل فکری انسان در توسعه مرزهای دانش بشری، نقش بسیار داشته است (عزیزی، ۱۳۸۷، ۸). همچنین با تقویت نیروی اکتشاف و نوآوری، خلاقیت و ابداع گسترش روحیه ای انتقادی در میان تحصیل کردگان به حل چالش های مختلف جوامع و اصلاح نارسایی های موجود در آنها و از جمله در شهرهای خلاق مبتنی بر موج چهارم عصر مجازی فردای کشور کمک می کند. با توجه به موارد برشمرده، عصر کنونی، عصر جهانی شدن، انقلاب اطلاعات و تولید دانش است که موج چهارم عصر مجازی را در پی دارد. بنابراین دانشگاهها برای پاسخ به اقتضائات محیط و تضمین بقا و اثربخشی خود از جمله در ارتباط با استقرار شهرهای خلاق و مبتنی بر فناوری اطلاعات و

ارتباطات در شرایط متحول امروزی باید بتوانند خود را به طور مستمر و به نحو اثر بخشی بازآفرینی نمایند. این در صورتی امکانپذیر است که به نحو مناسب و کاملی در یک روش سیستمی، طرح ریزی شده و راهبردی اجرا گردد (Allen, Montgomery, 2001) (Lick, 2003). لذا می توان گفت، امروزه تغییر برای آموزش عالی و دانشگاهها یک ضرورت است نه یک فرصت (یمنی دوزی سرخابی و ترک زاده، ۱۳۸۸، ۲). در این راستا، نگاه تعامل رشته ای در دانشگاهها، از اهمیت ویژه ای برخوردار شده است که روز به روز هم بر اهمیت آن افزوده می گردد.

بنابراین، در مجموع ضرورت و اهمیت انجام این تحقیق را می توان در طرح موضوعات دانشگاه موج چهارم، تعاملات رشته ای و شهرهای خلاق به هدف پیشنهاد راهبرد بهینه در شهرهای خلاق فردای کشور ارزیابی نمود. پژوهشی که در نوع خود از اولین موارد پژوهشی در کشور با توجه به چارچوب ارائه شده می باشد.

اهداف تحقیق

هر تحقیقی برای دستیابی به اهداف خاصی صورت می گیرد، این هدف خود را در قالب مساله تحقیق نمودار می سازد و از طریق بیان آن آشکار می شود (خاکی، ۱۳۸۷، ۲۹). در این راستا، هدف انجام این تحقیق عبارتند از:

بررسی ارتباط دانشگاه موج چهارم، تعاملات رشته ای با شهرهای خلاق به منظور واکاوی راهبرد بهینه در کشور

سوال های تحقیق

آیا دانشگاههای موج چهارم بر استقرار شهرهای خلاق موثر است؟

فرضیه تحقیق

به نظر می رسد دانشگاههای موج چهارم بر استقرار شهرهای خلاق موثر باشند.

روش تحقیق

این تحقیق در انجام پژوهش خود از روشی تحلیلی-کاربردی مبتنی بر استفاده از مدل دلفی در کنار مطالعات کتابخانه ای، اسنادی و اینترنتی بهره گرفته است. جامعه آماری این پژوهش اساتید رشته های مهندسی شهرسازی، جغرافیا و برنامه ریزی شهری و فناوری اطلاعات بوده که ۶۴ نفر از مدرسین دانشگاهی رشته های فوق الذکر به صورت نمونه انتخاب گردیدند.

روش دلفی فرآیندی ساختاریافته برای جمع آوری و طبقه بندی دانش موجود در نزد گروهی از کارشناسان و خبرگان است که از طریق توزیع پرسش نامه هایی در بین این افراد و بازخورد کنترل شده پاسخ ها و نظرات دریافتی صورت می گیرد. اساس و پایه روش یا تکنیک دلفی بر این است که نظر متخصصان هر قلمروی علمی در مورد پیش بینی آینده صائب ترین نظر است. بنابراین بر خلاف روشهای پژوهشی پیمایشی، اعتبار روش دلفی نه به شمار شرکت کنندگان در پژوهش که به اعتبار علمی متخصصان شرکت کننده بستگی دارد. عناصر اصلی در روشهای اولیه دلفی عبارتند از:

* ساختار سازی جریان اطلاعات

* ارائه بازخورد به شرکت کنندگان

* افشا نساختن هویت شرکت کنندگان

بر این اساس پرسش نامه هایی تهیه گردید که با نظر گروهی شامل پنج نفر از مدرسین با سابقه با مرتبه علمی دانشجویی مورد روایی سنجی قرار گرفتند و برای ۶۴ نفر از اساتید رشته های مهندسی شهرسازی، جغرافیا و برنامه ریزی شهری و فناوری اطلاعات فرستاده شد. پرسش نامه ها به گونه ای طراحی گردید تا مخاطبین ضمن استنباط کردن و فهمیدن، واکنش های فردی خود را بروز دهند. وقتی پرسش نامه ها برگشت، طیف پاسخ ها و دلایلی که متخصصان برای پاسخ هایشان بیان کرده اند، مورد بررسی قرار گرفت و خلاصه نویسی شد. پس از آن، گزارش خلاصه برای متخصصان فرستاده شد و به متخصصان اجازه داده شد تا پاسخ هایشان را بر اساس نتایج تغییر دهند و این مراحل ادامه یافت تا اجماعی حاصل گردید. البته لازم به ذکر است در مواردی که نیاز به توضیحاتی بود از تکنیک مصاحبه شفاهی نیز استفاده شد

مبانی نظری تحقیق

شهرخلاق

واژه خلاقیت در لغت نامه دهخدا خلق کردن، آفریدن و به وجود آوردن معنا شده است. خلاقیت در ساده ترین سطح به معنای پدید آوردن چیزی است که قبلا وجود نداشته است. خلاقیت محصولی از ایده های جدید تخیلی است که شامل نوآوری رادیکال و یا راه حلی برای یک مشکل و همچنین یک فرمول رادیکال از مشکلات است. در واقع خلاقیت یعنی به کارگیری توانایی های ذهنی برای ایجاد یا تبلور یک فکر یا مفهوم جدید که برخی نیز آن را به ترکیب ایده ها یا ایجاد پیوستگی بین ایده ها تعبیر کرده اند (شهابیان و رهگذر، ۱۳۹۱، ۳۴).

در رویکردهای نوین به شهر، شهرخلاق، به عنوان یک روش راهبردی در عرصه تفکر برنامه ریزی و اجرای طرح های شهری مطرح شده است. با توجه به تغییرات بسیار عمیقی که در محیط شهر در حال وقوع است. خلاقیت مسئولین، صاحبان مشاغل و ساکنین شهر، یک عامل حیاتی در حل بسیاری از مسائل شهر به شمار می رود. همچنین این رویکرد به چگونگی ورود خلاقانه شهروندان به عرصه های مختلف مواجهه با مسائل مرتبط با شهر می پردازد (خان سفید، ۱۳۹۱، ۹۲). فلسفه شهر خلاق آن است که در هر شهری همیشه ظرفیتی بسیار بیشتر از آنچه در وهله اول تصور می شود، وجود دارد. اگر بتوان شرایطی فراهم نمود که مردم بتوانند بر اساس تخیلات بلند پروازانه فکر، برنامه ریزی و عمل کنند و فرصتهای توسعه به طور مداوم تکامل یابد، می توان به تحقق شهرخلاق نزدیکتر شد. این فرصتها می توانند دربرگیرنده اقدام هایی برای تولید ثروت و افزایش بازده اقتصادی، ارتقای زیبایی های بصری در محیط شهری یا حل مسائل اجتماعی باشند (سعیدی، ۱۳۸۴، ۵).

طبق معیار سازمان جهانی یونسکو، شهری خلاق است که از نوآوری ها و توانمندی های شهروندان در توسعه پایدار شهری استفاده شود و تفکر خلاق ساکنین همگام و هماهنگ با مدیریت شهری حرکت کند. بنابراین داشتن شهرخلاق، نهایت آرزوی هر جامعه مدرن است. شهر خلاق فضایی است که در آن فعالیت های نورخ می دهد. مسئولان شهری در این شهر خدمات همگانی و زیرساخت های اجتماعی و اقتصادی را به نوین ترین، کارآترین، بهره ورتترین و زیباترین روش ارائه می کنند. شهر خلاق نه تنها فضایی

است که در آن خلاقیت رشد می کند، بلکه کل سازماندهی و مدیریت آن به طور خلاقانه طرح ریزی می شود (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۱، ۷۴). مردم، بنگاه های اقتصادی، فضاها، پیوندها و چشم انداز ۵ رکن اصلی شهرهای خلاق می باشند که توجه به این ارکان برای ایجاد و توسعه شهرهای خلاق در آینده حیاتی است.

موج چهارم عصر مجازی

تاریخ پیشرفتهای بشر در طول سه عصر کشاورزی، عصر صنعت و عصر اطلاعات بعنوان سه موج تغییر اساسی اتفاق افتاده است. چهارمین موج تغییر یا عصر مجازی شرایط جدیدی را خلق خواهد نمود که بیشتر امور روزانه زندگی بشر مجازی خواهد شد. عصر مجازی مانند چتری هرکس را در هر زمان و هر جا زیر پوشش خواهد گرفت و محدودیتهای زمانی، جغرافیایی و فضایی که بشر امروز با آن در ستیز است را از بین خواهد برد. امکانات عصر مجازی بسیار زیاد است، به عنوان مثال، اقتصاد مجازی، تجارت مجازی، بانکداری مجازی، آموزش مجازی، دولت مجازی، ادارات مجازی، شرکتهای مجازی، پول مجازی و خدمات و تفریحات مجازی بخشی از آنها می باشند. برای وارد شدن به عصر مجازی باید سرعت CPU ها به چندین برابر وضعیت موجود افزایش یابد، شبکه های پرسرعت با پهنای باند بسیار بالا وجود داشته باشد و فناوری لازم برای ذخیره حجم بزرگی از داده بر روی حافظه های لیزری و ملکولی امکان پذیر شود، نهایت اینکه، نرم افزارهای حقیقت مجازی بصورت روی خط و بدون تاخیر توسعه کمی و کیفی یابند. با نرخ رشد فناوری موجود و با در نظر گرفتن محدودیتهایی علمی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی که در جهان وجود دارد، پیش بینی می شود که تا دو دهه دیگر عصر مجازی فرا می رسد.

پیش بینی میشود که تا ۲۰ سال آینده بشر در "عصر مجازی" یا در چهارمین مقطع اساسی تحول تاریخ خود که موج چهارم نیز نامیده میشود، قرار خواهد گرفت. موج چهارم در حقیقت فرم توسعه یافته عصر اطلاعات و دانش است که دیگر مشکل عمده بشر در زمینه تامین معاش، تهیه ابزار و دسترسی به دانش و اطلاعات حل شده است و نیاز به تغییر و تحول بزرگتری در جامعه بوجود آمده است. با شروع موج چهارم، بشر جامعه جدید و عصر نوینی را آغاز خواهد کرد که اکثر امور در آن جامعه بصورت مجازی خواهند بود، این عصر جدید بنام عصر مجازی شناخته خواهد شد.

یافته های تحقیق و بحث

مردم، بنگاههای اقتصادی، فضا، پیوندها و ارتباطات و چشم انداز و آوازه ۵ رکن اصلی شهرهای خلاق می باشند که توجه به این ارکان برای ایجاد و توسعه قشم به مثابه منطقه ای خلاق و در این چارچوب سازمانهای مجازی موفق در آینده حیاتی است (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۲، ۲۵).

مردم: در شهر خلاق باید شرایط و فعالیتهایی مدنظر قرار گیرند که به ظهور هنرمندان آینده منجر شوند، به موفقیت کارکنان خلاق در کلیه بخشهای اقتصادی بینجامد، باعث شوند مصرف کنندگان خواهان کالای فرهنگی باشند و محیطی جذاب برای افراد خلاق ایجاد شود. آموزش عمومی قوی و دستیابی به فعالیتهای فرهنگی نقش حیاتی را در شکل گیری افراد خلاق بازی کنند و منجر به پیشبرد التزام ها و مشارکتهای اجتماعی شوند. بنابراین در این رکن دانشگاهها نقش بسیار مهمی را ایفا می نمایند.

بنگاههای اقتصادی: خلاقیت اغلب به ایجاد فرصتهای اجتماعی می انجامد و کارآفرینان فرهنگی، کسب و کارهای خلاق را شروع می کنند و آنها را رشد می دهند. تجاری سازی ایده های نوآورانه و خلاق مسبب استغال زائی و تولید ثروت در شهرهای خلاق است. در شهرهای خلاق، فراوانی استعدادهای خلاق پیشران اصلی صنایع خلاق و اقتصاد منطقه است. در این رکن نیز بنا به وظایف مطرح مراکز آموزش عالی، دانشگاهها و به ویژه مراکز رشد مربوط به آنها اهمیت بسیار محوری دارند.

فضا: یک ارتباط قوی بین فضا و خلاقیت وجود دارد. افراد خلاق نیاز به فضایی برای زندگی، کار، الهام بخش و نمایش کارهای خود دارند. فضاهای یک شهر اعم از طبیعی و مصنوعی، باعث برانگیختگی، انطباق و بیان خلاقیت ساکنین خود می شوند.

پیوندها و ارتباطات: یک محیط شهری که به دنبال برانگیختن و پشتیبانی از خلاقیت است باید بتواند بسیاری از اقدامات مجزا را نیز به هم پیوند دهد. این پیوندها اغلب اوقات توسط سازمانهایی رهبری می شوند و توسعه می یابند که ماموریت و چشم اندازشان خلاقیت است. پشتیبانی از این پیوند ها نیز توسط سازمان های واسطی صورت می پذیرد که فعالیتهای مجزا را سازماندهی و از منابع موجود به نحو موثر استفاده می کنند. در این ارتباط نیز، دانشگاهها می توانند نقش بسیار محوری را بازی نموده و خود علاوه بر پیوند دهنده می تواند به عنوان واسط عمل نماید.

چشم انداز و آوازه: در شهر های خلاق، بیان و اظهار یک چشم انداز قوی و خلاقانه باعث رشد استعدادها خواهد شد و پشتیبانی از خلاقیت را به صورت گسترده ای در شهر هدایت کرده و نظم می بخشد. این چشم انداز داستان شهر را در سراسر جهان بازگو می کند، آوازه آن را در جهان خلق می کند و به پیشبرد گردشگری، صادرات و سرمایه گذاری در شهر می انجامد. در این رکن نیز دانشگاه می تواند به عنوان رهبر، هدایت چشم انداز شهر را برعهده داشته باشد.

از دیگر سو، فناوری اطلاعات و ارتباطات، از موضوعات مهم روز دنیا است. فناوری اطلاعات و ارتباطات، تمام امور بشر را بدون استثنا تحت تاثیر قرار داده است، به طوری که بدون آن، بسیاری از امور بشر انجام پذیر نیست (جعفر نژاد قمی و عباس نژاد، ۱۳۸۷، ۹). در این ارتباط، شهر الکترونیک، یکی از خاستگاههای مدیران شهری و شهروندان در عرضه کردن و مورد استفاده قرار دادن خدمات شهری است. شهر الکترونیک عبارت از شهری است که اداره امور شهروندان شامل خدمات و سرویس های دولتی و سازمان های بخش خصوصی به صورت برخط و به طور شبانه روزی، در هفت روز هفته با کیفیت و ضریب ایمنی بالا با استفاده از ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات و کاربردهای آن انجام می شود. یا به عبارت دیگر می توان گفت در شهر الکترونیکی تمام خدمات مورد نیاز ساکنان از طریق شبکه های اطلاع رسانی تامین می شود (روحانی و همکاران، ۱۳۸۸، ۹).

اما موج چهارم عصر مجازی نهایت توسعه و پیشرفت فناوری اطلاعات در فضای سه بعدی و در محیطی مبتنی بر دانش است. به طور یقین گسترش عصر اطلاعات همراه با فناوریهای پیشرفته موجود چهارمین موجود تغییر را در آینده نزدیک در جهان به همراه خواهد داشت. بنابراین نخستین محور اصلی که با پرسش شوندگان در میان گذاشته شد، عبارت بود از:

* آیا موج چهارم عصر مجازی با شهرهای خلاق مرتبط خواهد بود؟

در این ارتباط پرسش شوندگان، مشکلی با این سوال نداشته و به سرعت بر نخستین اصل راهبردی توافق یافتند:

* شهرهای خلاق با موج چهارم عصر مجازی مرتبط بوده و قطعا از یکدیگر متاثر خواهند بود.

در عصر مجازی بیشتر امور بشر به صورت غیر فیزیکی قابل انجام است. مثلا برای خرید از فروشگاهی دوردست و حتی در کشوری دیگر، نیازی به حضور فیزیکی خریدار و فروشنده در یک مکان ثابت

نیست. پول فیزیکی وجود نخواهد داشت، پول مجازی جایگزین آن خواهد شد. دوربین های مخصوصی که با سیستم فتومتریک مجهز هستند از روی قرنیه چشم، افراد را شناسایی می کنند و لذا نیاز به داشتن کارت شناسایی و کارت اعتباری نیز نخواهد بود و به صورت خودکار بسیاری از مسائل روزمره امروزین بشر انجام می شود. بازگانی مجازی رونق زیادی خواهد یافت و امکان عرضه کالا به هرکس در هر زمان و در هر جا در اولین فرصت ممکن امکانپذیر خواهد شد. بنابراین دومین محور اساسی در میان گزارده شده با پرسش شوندگان عبارت بود از:

*ارتباط مابین موج چهارم عصر مجازی و خلاقیت و شهرهای خلاق چگونه خواهد بود؟

در ارتباط با پاسخ به این پرسش اساسی، در نهایت پرسش شوندگان بر راهبردهای اساسی زیر توافق یافتند:
۱- می باید که تعریف جدید و منطبق بر شرایط موج چهارم عصر مجازی از خلاقیت و شهرهای خلاق ارائه گردد.

۲- ارتباط مابین خلاقیت و شهرهای خلاق و موج چهارم عصر مجازی متقابل بوده به گونه ای که عنصر خلاقیت با بخشیدن روح نوآوری به موج چهارم عصر مجازی، شهرها را به سمت اماکن مناسب زیست انسان ها رهنمون نماید.

در موج چهارم عصر مجازی، برای آموختن دانش، نیاز به رفتن به مدارس سنتی و یا دانشگاههایی مانند دانشگاههای فعلی نخواهد بود. یک استاد در آن واحد می تواند در منزل دانشجو و در دهها روستا، شهر و کشور و مکان دلخواه آموزش مجازی دهد. این حضور به قدری طبیعی خواهد بود که دانشجو حضور استاد را در منزلش درک می کند و احساس تخیلی حقیقی در دانشجو بوجود می آورد. بنابراین حرکت دانشگاههای کشور به سمت دانشگاههای موج چهارم نه یک انتخاب بلکه یک ضرورت است که لازم است شاخص ها، زمینه ها و ابزارهای استقرار دانشگاههای موج چهارم در کشور شناسایی گردد.

محور اساسی بعدی که پرسش شوندگان به بحث بر آن پرداختند، عبارت بود از:

*نسبت دانشگاههای موج چهارم با شهرهای خلاق فردای کشور چگونه خواهد بود؟

در ارتباط با موضوع طرح شده، پرسش شوندگان بر نکته راهبردی زیر توافق یافتند:

*دانشگاههای موج چهارم از عواملی هستند که بیشترین تاثیر را بر شهرهای خلاق فردای کشور خواهند داشت.

بر چگونگی هدایت بهینه این تاثیر گذاری بر شهرهای خلاق کشور، مواردی همچون نوع نگرش، راهبردها، راهکارها، مدیریت و غیره مطرح گردید که در این بین علاوه بر موارد مذکور، پرسش شوندگان بر راهبرد اساسی زیر توافق یافتند:

*تنظیم دوباره تعاملات رشته ای در دانشگاههای موج چهارم متناسب با اهداف و ارکان شهرهای خلاق در واقع نقطه برخورد دانشگاه موج چهارم عصر مجازی با شهرهای خلاق فردای کشور است که می باید جامه عمل بپوشد.

رویکردها و گونه های تعامل بین رشته ای، بیانگر نسبت و نحوه پیوند و تعامل میان دانش، مفاهیم، روشها، تجارب و ابزارهای مختلف از رشته های گوناگون در خصوص موضوع یا مسئله مورد نظر هستند که نوع همکاری و مشارکت و شیوه های مواجهه با موضوعات و مسائل پیچیده را به کنشگران فعالیتهای تعامل بین رشته ای نشان می دهند. تمایزها و تقسیم بندی های گوناگونی از دوره ها یا پژوهش های تعامل بین رشته ای ارائه شده که از آن جمله می توان به تقسیم بندی حتی بام (۲۰۰۷)، ترس و دیگران (۲۰۰۳ و ۲۰۰۵)، بامر (۲۰۰۵)، کلرت (۲۰۰۶)، هوتونیمی و همکاران (۲۰۱۰)، آرام (۲۰۰۴) اشاره نمود. که در مجموع به شرح ذیل می باشند:

✓ مطالعات تک رشته ای

مطالعات تک رشته ای بریک سوال و مسئله پژوهشی با هدفی خاص و در محدوده حوزه یک رشته متمرکز هستند. بدین ترتیب در حوزه عملکرد فرد، محدودیتهای موضوعی و روش شناختی رشته ای، شناخته شده است که این محدودیتها در بسیاری مواقع اعتباری هستند و بنابر نوع مسئله و روش شناختی رشته، به تحدید موضوع و گزینش روشهای مورد تأیید در رشته خود می پردازد.

✓ مطالعات چندرشته ای

ادغام و پیوستن چندرشته به همدیگر به گونه ای که رشته ها با هم متحد و مشترک نمی شوند و نتیجتاً یک رشته جدید را نمی سازند. در این مطالعات هر رشته نتایج خود را عرضه می کند. به عبارت دیگر چندرشته ای یعنی وجود همزمان چندرشته کنار هم به گونه ای که هر رشته مستقل از رشته دیگر باشد (امین مظفری و همکاران، ۱۳۹۰، ۳۲).

✓ تکثر رشته ای

تکثر رشته ای، عبارت است از گفتگو، تعامل و همکاری میان نظریه ها، تخصص ها، ابزارها، شیوه ها و تجارب متعدد از حوزه های مختلف علمی به منظور بررسی، شناسایی و حل موضوع و مسئله مبتلا به ای که اجتماع وسیعی را در بر می گیرد. فعالیتهای تکثر رشته ای عمدتاً تحقیقاتی و مطالعاتی هستند و بر مسائل یا موضوعاتی متمرکزند که جنبه اجتماعی دارند. فعالیتهای تحقیقاتی تکثر رشته ای را می توان در قالب دو دسته و یا گروه اصلی دسته بندی کرد: دسته نخست آنهایی هستند که در صدد مطالعه، شناخت و حل معضلات یا مسائل عمومی مهم هستند و در سطح وسیعی از اجتماع پراکنده اند، به عنوان نمونه، مرض چاقی. گروه دوم از فعالیتهای تکثر رشته ای، جنبه برنامه ریزی اجتماعی دارند (خورسندی طاسکوه، ۱۳۸۸).

✓ مطالعات مشارکتی

در این نوع مطالعه با پژوهش علاوه بر پژوهشگران یک یا چند رشته، اعضای غیر علمی از حوزه های صنعت، مدیریت و غیره مشارکت می کنند. پژوهشگران و اهل علم از آرا و نظرات اعضای غیر علمی بهره می برند، اما نوع نظرات ارائه شده به یکپارچگی فرهنگی علمی مختلف و ایجاد دانش جدید نمی انجامد؛ بنابراین این مطالعات اغلب جنبه های کاربردی دارد تا پژوهش علمی

✓ مطالعات میان رشته ای

میان رشته پژوهی، انتخاب رویکرد ترکیبی و رسیدن به وحدت علوم است. در این رویکرد پژوهشی، شناخت همه جانبه، فراگیر و چند وجهی پدیده های منفرد از طریق ارتباط متقابل رشته های مرتبط با آن پدیده و تمرکز بر شناخت همه متغیرهایی است که در شکل گیری پدیده نقش داشته اند. از این رو شرط لازم در این دست از پژوهش ها، مشارکت دویا چند رشته تخصصی جهت مطالعه پدیده های مشترک در مرزهای حاصلخیز دور رشته و شرط کافی این دست از پژوهش ها، ترکیب یافته های تخصصی در یکدیگر به نحوی که جداسازی آنها از یکدیگر غیر ممکن است، می باشد.

✓ مطالعات فرارشته ای

بررسی ها و پژوهش های فرارشته ای را می توان آمیزه ای از پژوهش های میان رشته ای و مطالعات مشارکتی دانست. بدین ترتیب اعضای شرکت کننده، از یک سو پژوهشگران و دانشمندان رشته های علمی و از سوی دیگر اعضای غیر علمی هستند که هم با پرسش واحد روبرو می شوند و هم به دنبال راه حلی

مشترک به عنوان هدف، همراه با هم گام برمی دارند. این نوع مطالعه به کشف دانش و نظریه ای جدید منجر می شود.

✓ مطالعات یکپارچه

به طور کلی مطالعات میان رشته ای و فرارشته ای را مطالعات یکپارچه می نامند که با استفاده از دانش حوزه های ظاهرا غیر مرتبط، منجر به دانش و نظریه ای جدید می شود (زاهدی، ۱۳۸۸).

در این ارتباط پرسش شوندگان بر راهبرد اساسی زیر توافق یافتند:

* لازم است نسبت به تنظیم تعاملات رشته ای در دانشگاهها نسبت به میان رشته ای ها و فرارشته ای ها در کشور منطبق با ارکان و رهنمودهای شهرهای خلاق اقدام گردد.

نتیجه گیری

خلاقیت و موج چهارم عصر مجازی در شهرهای آینده جهان نه یک انتخاب بلکه یک اجبار خواهد بود. لذا کشورهای پیشرفته چندی است که علاوه بر پرداختن به مفاهیم این دو موضوع، زمینه های استقرار شهرهای خلاق مبتنی بر موج چهارم عصر مجازی را فراهم و به ابزارهای استقرار شهر موعود فوق الذکر از جمله دانشگاه موج چهارم پرداخته اند. در ایران نیز این یک ضرورت است که نسبت مابین دانشگاه موج چهارم و شهرهای خلاق مشخص گردد. بر اساس یافته های تحقیق دانشگاههای موج چهارم و شهرها خلاق فردای کشور از یکدیگر متأثر بوده که لازم است نسبت به تنظیم تعاملات رشته ای در دانشگاهها نسبت به میان رشته ای ها و فرارشته ای ها در کشور منطبق با ارکان و رهنمودهای شهرهای خلاق اقدام گردد.

راهکارهای پیشنهادی

۱- شاخص های اساسی و کاربردی دانشگاههای موج چهارم استخراج و نسبت به حرکت دانشگاههای کشور به سمت دانشگاههای مبتنی بر موج چهارم عصر مجازی اقدام گردد.

۲- می باید که تعریف جدید و منطبق بر شرایط موج چهارم عصر مجازی از خلاقیت و شهرهای خلاق ارائه گردد.

۳- میان رشته های منطبق بر اهداف و ارکان شهرهای خلاق در کشور شناسایی شده و نسبت به تاسیس این رشته ها در دانشگاههای کشور اقدام گردد.

۴- فرارشته های منطبق بر اهداف و ارکان شهرهای خلاق در کشور شناسایی شده و نسبت به تاسیس این رشته ها در دانشگاههای کشور اقدام گردد.

۵- راهبردهای حرکت از سمت شهرهای کنونی به شهرهای خلاق فردای کشور با محوریت دانشگاههای موج چهارم تدوین گردد.

۶- راهکارهای سیاستی و کاربردی حرکت از سمت شهرهای کنونی به شهرهای خلاق فردای کشور با محوریت دانشگاههای موج چهارم تدوین گردد.

Archive of SID

منابع

- ۱- اکبری مطلق، مصطفی (۱۳۹۲)، بررسی ابعاد نظریه شهر خلاق و تاثیر آن بر توسعه شهری پایدار با تاکید بر تجارب جهانی، همایش ملی معماری پایدار و توسعه شهری
- ۲- امین بیدختی، علی اکبر؛ محمدعلی نعمتی و مریم زارع (۱۳۸۷)، الزامات تحقق دانشگاه پژوهی در دانشگاههای دولتی شهر تهران، فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال چهارم، شماره سوم، صص ۱۸۷-۲۰۸
- ۳- امین مظفر، ف؛ خورشید پاداشی اصل، ل؛ شمسی، ل؛ بوداقتی، ع (۱۳۹۰)، بررسی نقش و جایگاه میان رشته ای در رابطه دانشگاه و صنعت، فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، شماره ۱، صص ۲۵-۶۷
- ۴- جاوید، هادی و همکاران (۱۳۹۰)، شهر خلاق (برنامه ریزی راهبردی)، انتشارات طحان
- ۵- جعفر نژاد قمی، عین الله و رمضان عباس نژاد (۱۳۸۷)، مبانی فناوری اطلاعات، چاپ اول، بابل، انتشارات علوم رایانه
- ۶- حسین پور، علی و همکاران (۱۳۹۲)، شهر خلاق: اقتصاد پایدار، انتشارات طحان
- ۷- خاکی، غلامرضا (۱۳۸۷)، روش تحقیق با رویکردی به پایان نامه تویسی، چاپ چهارم، تهران، انتشارات بازتاب
- ۸- خان سفید، مهدی (۱۳۹۱)، مدیریت شهری و شهر خلاق، فصلنامه منظر، شماره ۱۹، صص ۹۲-۹۵
- ۹- خورسندی طاسکوه، ع (۱۳۸۸)، تنوع گونه شناختی در آموزش و پرورش میان رشته ای، فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، شماره ۴، صص ۵۷-۸۳
- ۱۰- ربانی خوراسگانی و همکاران (۱۳۹۰)، بررسی نقش تنوع اجتماعی در ایجاد شهرهای خلاق و نوآور (مورد مطالعه: شهر اصفهان)، فصلنامه جغرافیا و توسعه، شماره ۲۱، صص ۱۵۹-۱۸۰
- ۱۱- رحیمی، محمد و همکاران (۱۳۹۲)، شهر خلاق (مبانی نظری و شاخص ها)، دانش شهر، شماره ۱۹۶، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران
- ۱۲- رفیعیان، محسن (۱۳۸۹)، درآمدی بر مناطق خلاق در شهرهای خلاق، مجله شهرداریها، شماره ۱۰۰، صص ۱۲-۱۵
- ۱۳- روحانی، پریسا؛ احسام مذهب و راویا شیخ امامی (۱۳۸۷)، رابطه متقابل شهر الکترونیک و شهرداری الکترونیک، دومین کنفرانس بین المللی شهرداری الکترونیک
- ۱۴- زاهدی، ک (۱۳۸۸)، بررسی فراگشت آموزش و پرورش میان رشته ای: نیاز دیروز، رویکرد امروز، زیرساخت فردا، فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، شماره ۴، صص ۱-۱۷
- ۱۵- سان، مینگ و راب هاوارد (۱۳۸۷)، فناوری اطلاعات در مهندسی ساختمان و مدیریت پروژه، ترجمه محمود گلابچی و مرتضی آل نبی، چاپ دوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- ۱۶- سعیدی، هادی (۱۳۸۹)، شهر خلاق، مجله شهرداریها، شماره ۱۰۰، صص ۵-۱۱
- ۱۷- شهبان، پویان و عرفانه رهگذر (۱۳۹۱)، پیوند محیط خلاق با شهر، فصلنامه منظر، شماره ۱۹، صص ۳۴-۴۰
- ۱۸- عزیزی، نعمت الله (۱۳۸۷)، بررسی چالش ها و نارسایی های تحصیلات دانشگاهی در حوزه علوم انسانی تاملی بر نظرات دانشجویان، فصلنامه آموزش عالی ایران، شماره ۱ (۲)، صص ۱-۲۹
- ۱۹- غریب، امید و علی حسین پور (۱۳۹۱)، بررسی شاخص های شکل گیری شهر خلاق (مشهد)، دومین کنفرانس دانشجویی کارآفرینی
- ۲۰- فراستخواه، مقصود (۱۳۹۰)، میان رشته گرایی و ظهور علم جلودار سرحدی بررسی خاستگاه، ظرفیت ها و بایسته های میان رشته ای شدن، فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، دوره چهارم، شماره ۱، صص ۱-۲۴
- ۲۱- فروزانی، محمد ابراهیم (۱۳۹۱)، نوسازی شهری و شهر خلاق، فصلنامه منظر، شماره ۱۹، صص ۸۱-۸۵

- ۲۲-قادری، اسماعیل و همکاران (۱۳۸۴)، برنامه ریزی شهرخلاق، انتشارات آذرخش
- ۲۳-قرخلو، مهدی و محمد رضا کریم زاده مقدم (۱۳۸۷)، کاربرد کامپیوتر در جغرافیا و علوم انسانی، چاپ چهارم، تهران، نشرانتخاب
- ۲۴-قره بیگلر، مینو (۱۳۹۱)، نقش عوامل محیطی در پرورش خلاقیت کودکان، فصلنامه منظر، شماره ۱۹، صص ۸۹-۸۶
- ۲۵-قورچی، مرتضی (۱۳۹۱)، شهرخلاق، فصلنامه منظر، شماره ۱۹، ص ۶۶
- ۲۶-کلانتری، بهرنگ؛ وحید یاری قلی و اکبر رحمتی (۱۳۹۱)، فضای جمعی و شهرخلاق، فصلنامه منظر، شماره ۱۹، صص ۷۴-۷۹
- ۲۷-محمدی، کمال و فرزانه مجیدفر (۱۳۸۹)، دوران شهرهای خلاق، مجله شهرداریها، شماره ۱۰۰، صص ۱۶-۲۱
- ۲۸-مقدسی، علیرضا (۱۳۸۷)، مبانی فناوری اطلاعات، چاپ اول، مشهد، انتشارات دانشگاه امام رضا
- ۲۹-مهاری، یعقوب و آزاده جلالی (۱۳۹۱)، مدل مفهومی توسعه کارآفرینی در شهرهای خلاق، اولین همایش ملی مدیریت و کارآفرینی
- ۳۰-یمینی دوزی سرخابی، محمد و جعفر ترک زاده (۱۳۸۷)، بررسی وضعیت برنامه ریزی توسعه دانشگاههای دولتی در ایران، فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال اول، شماره ۴، صص ۱-۱۹
- 31-Allen, R., Montgomery, K. A., (2001), Applying an organizational approach to creating diversity, *Organizational Dynamics*, vol.30, No.2, pp. 149-161
- 32-Aram, J. D., (2004), Concepts of Interdisciplinarity: Configurations of Knowledge and action, *Human Relations*, 57(4), PP. 379-412
- 33-Bammer, G., (2005) Intergration and Implementation Sciences: Building a new specialization, *Ecology and society*, 10(2), article 6
- 34-Carta, M., (2007), creative city: dynamics, innovations, actions. Barcelona: LIST laboratoria International Editoriale
- 35-Chettiparamb, A., (2007), Interdisciplinarity: a literature review. southampton: the interdisciplinary teaching and learning group, Subject Center for Languages
- 36-Cooke, P., Lazeretti, L., (2006), creative cities, cultral clusters and local economic development, Cheltenham, Edward Elgar Publishing
- 37-Florida, R., (2002), The rise of the creative class-and how it is transforming leisure, *Community and every day*, New York
- 38-Florida, R., (2005), cities and creative class, Routledge, USA
- 39-Halen, J., (2010), creative cities and sustainability cultural perspectives, San Francisco, California, 94105, USA
- 40-Huntoniemi, K., Kleinb, J. T., Brunc, H., Hunkkinena, J., (2010), analyzing interdisciplinarity Typology and indicators, *Research Policy*, 39, PP. 79-88
- 41-Kirchberg, V., (2006), Book Reviews: The city as an entertainment machine, by terry Nichols Clark (ed.) and Neo-Bohemia: Art an commerce in the post indietrial city, by Richard D. Lioyd. In : city and community, 5, PP. 199-202
- 42-Landry, C., (2000), The creative city: A Toolkit for urban innovators, London, Earthscan
- 43-Landry, C., Sterling, V., (2006), The art of city-making, London, Earthscan
- 44-Landry, Ch., (2008), The creative city. A Toolkit for urban Innovators, 2nd, Edition, Near Stroud, Comedia
- 45-Lick, D. W., (2002), Leadership and change, in field guide to academic leadership (diamond), San Francisco, Jossey Bass, PP. 27-47
- 46-Scott, A. J., (2006), Creative Cities: conceptual issues and policy questions, University of California, Los Angeles
- 47-Tress, B. G., Fry, G., (2003), potential and limitations of interdisciplinary and Transdisciplinary landscape studies, In B. Tress., et al (EDS.). *Interdisciplinary and Transdisciplinary in landscape studies: potentials and limitations*, Delta series, NO. 2, PP. 182-192
- 48-Tress, B. G., Fry, G., (2005) Integrative studies on rural landscapes: Policy expectations and research Practicelandscape and urban Planning, 70(1/2), PP. 177-191

بسترها و چالش های اعمال سیاست رشد هوشمند شهری (مورد مطالعه خرم آباد لرستان)

فرانک سیف الدینی

استاد دانشگاه تهران

احمد پورا احمد

استاد دانشگاه تهران

رضوان داریش

کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

سیدعلی نادردهقانی الوار

دانشجوی دکتری برنامه ریزی شهری

www.alwar_742@yahoo.com

۰۹۱۶۱۶۱۰۶۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۲/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۹/۵

چکیده

بر اساس آمارهای موجود تعداد شهرهای ایران در سال ۱۳۳۵، ۱۱۹ شهر بوده است در حالیکه در سال ۱۳۹۰ به ۲۰۰ شهر افزایش یافته است. به تعبیری در هر سال ۱۹٫۶ شهر به تعداد شهرهای کشور اضافه یعنی هر ماه ۱٫۶ یا هر ۱۸ روز یک شهر به شهرهای کشور افزوده شده است. این روند در ۱۵ سال اخیر شتاب بیشتری داشته و هر ۹ روز شاهد اضافه شدن یک شهر به تعداد شهرهای کشور هستیم. بر اساس آمارهای موجود وسعت و جمعیت شهر خرم آباد تا سال ۱۳۹۰ به طور چشمگیری افزایش یافته است. در این مدت مساحت شهر ۱۴/۸ برابر و جمعیت آن ۱۶/۱ برابر افزایش یافته است. تعادل بین روند افزایش مساحت و جمعیت شهر خرم آباد به این معنا نیست که علیرغم روند افزایش شهر، روند توسعه اسپرال شهر کنترل و فشرده سازی صورت گرفته است بلکه بر اساس اسناد تاریخی بسیاری از باغات و فضاهای بکر طبیعی که در سالهای قبل در محدوده شهر بوده اند، در سالهای اخیر به کلی نابود وزیر بافت اغلب مسکونی رفته و آثاری از آنها برجایی نمانده است. علاوه بر افزایش جمعیت شهر خرم آباد بویژه در ۵۰ سال اخیر، رشد افقی در طول دره خرم آباد و امتداد رودخانه و هجوم بافت مسکونی شهری به زمینهای زراعی، باغات و دامنه های ارتفاعات بویژه در قسمت شمال و شمال غرب و شرق این شهر، سیما و ریخت ناهمگون و نامتعارفی ایجاد نموده است جهت بررسی توسعه ناهمگون به ویژه توسعه پراکنده آن، این پژوهش به روش توصیفی - پیمایشی انجام شده است. بر اساس نتایج این تحقیق نظام برنامه ریزی غیرعلمی، اوضاع اقتصادی شهر، نگرشهای شهروندان ناکارآمدی نظام ارزیابی و نظارت پروژه های شهری از مهمترین بسترهای پراکنده رویی و بدقوارگی کالبد شهر، نقصان در زیرساخت ها، تنزل کمیت و کیفیت ارائه خدمات مدیریت شهری به شهروندان و توزیع ناهماهنگ کاربریها از مهمترین چالش های فراروی مدیریت شهری برای اعمال سیاست های نوین شهری از جمله سیاست رشد هوشمند است.

واژگان کلیدی: رشد هوشمند شهری، خرم آباد، اسپرال شهری